

Nielegalne polowanie na ptaki w Unii Europejskiej: rozbieżność między słowem pisanim a skutecznym działaniem

Illegal bird hunting in the EU: discrepancy between written words
and effective action

URS N. GLUTZ VON BLOTZHEIM

Artykuł ukazał się w październiku 2016 r. w GNOR Info 123: 18–23, a tutaj został przedrukowany za zgodą Autora i Wydawnictwa

Ryc. 1. Rudzik *Erithacus rubecula* złapany w sidła na Sardinii (fot. Fundacja na rzecz Różnorodności Gatunkowej, Bielefeld)

Fig. 1. European Robin *Erithacus rubecula* caught in a snare in Sardinia (photo by Stiftung Pro Artenvielfalt, Bielefeld)

Wstęp

Zdecydowana większość czasopism ornitologicznych donosi o spadku liczebności populacji ptaków lęgowych. Zasięg i różnorodność

przyczyn tego zjawiska jest tak ogromny, że ludzkość najwyraźniej pogodziła się z jego konsekwencjami: międzynarodowe firmy promujące niezrównoważone rolnictwo i agrochemikalia, destrukcja podstawy piramidy troficznej związana z rosnącym stosowaniem herbicydów i pestycydów, utrata siedlisk, degradacja gleb, nadmierna emisja CO₂, eutrofizacja, farmy wiatrowe budowane nawet w rezerwach przyrody i na terenach zalesionych, zachłanna konsumpcja, marnotrawstwo, decyzje inwestycyjne podejmowane bez uwzględnienia możliwych konsekwencji ekologicznych, niedostateczna ochrona flory i fauny w wodach przybrzeżnych i oceanach, drapieżnictwo i inne przyczyny. W tej sytuacji nie wystarczają już sporadyczne doniesienia o małych sukcesach. Jeśli uwzględnimy cele ochrony różnorodności biologicznej, nakreślone do roku 2020, już teraz jest jasne, że nie zostaną one osiągnięte w żadnym miejscu na Ziemi, ponieważ korekty uznane za konieczne są ignorowane lub wdrażane połowicznie.

Fakty i tabu

Każdego roku w regionie Morza Śródziemnego nielegalnie zabija się lub odławia ponad 25 milionów ptaków, z tego około połowa ginie w państwach Unii Europejskiej (tab. 1). Ten szokujący fakt często jest ukrywany, a nawet gorliwie kwestionowany – również przez naukow-

Tab. 1. Szacunkowa liczba ptaków nielegalnie corocznie zabijanych w poszczególnych krajach lub terytorium w regionie Morza Śródziemnego (Brochet i in. 2016; kolejność sukcesji krajów/terytoriów zmieniona; zob. www.birdlife.org/sites/default/files/attachments/01-28_low.pdf)

Table 1. Estimated numbers of individual birds illegally killed/taken per year in each assessed country/territory in the Mediterranean (Brochet et al. 2016; order of succession of countries/territories altered; see also www.birdlife.org/sites/default/files/attachments/01-28_low.pdf)

Rok przystąpienia <i>Accession</i>	Kraj <i>Country</i>	Szacunkowa liczba ptaków nielegalnie zabitych w ujęciu rocznym <i>Estimated number individual birds illegally killed/taken per year</i>		
		Średnia/ <i>Average</i>	Minimum	Maximum
Państwa członkowskie UE/ <i>Member states of the UE</i>				
1958	Francja	552 000	149 000	895 000
1958	Włochy	5 600 000	3 400 000	7 800 000
1981	Grecja	704 000	485 000	922 000
1986	Hiszpania	254 000	103 000	405 000
1986	Portugalia	82 400	32 400	132 000
2004	Cypr	2 300 000	1 300 000	3 200 000
2004	Malta	108 000	5 800	211 000
2004	Słowenia	8 000	200	15 700
2013	Chorwacja	510 000	166 000	855 000
	Suma/ <i>Total</i>	10 088 400		
Państwa kandydujące do UE/ <i>Acknowledged candidates</i>				
	Albania	265 000	206 000	325 000
	Macedonia FYR	2 100	600	3 700
	Czarnogóra	130 000	64 000	197 000
	Serbia	133 000	104 000	163 000
	Turcja	71 200	25 000	117 300
	Suma/ <i>Total</i>	601 300		
Potencjalni kandydaci do UE/ <i>Potential candidates</i>				
	Bośnia i Hercegowina	34 700	22 4000	46 900
Afryka Północna/ <i>North Africa</i>				
	Maroko	74 400	23 400	125 000
	Algieria	28 900	17 500	40 300
	Tunezja	139 000	50 500	227 000
	Libia	503 000	325 000	680 000
	Egipt	5 400 000	302 000	10 600 000
	Suma/ <i>Total</i>	6 145 300		
Bliski Wschód/ <i>Near East</i>				
	Syria	3 900 000	2 900 000	4 900 000
	Liban	2 600 000	1 700 000	3 500 000
	Jordania	17 300	13 000	21 600
	Palestyna	89 700	70 000	109 000
	Suma/ <i>Total</i>	6 607 000		
Region Morza Śródziemnego łącznie <i>Mediterranean total</i>		23 500 000	11 500 000	35 500 000

ców. Raport Franzena i Guttenfeldera (2013) o presji łowieckiej na ptaki wędrowne w Egipcie oraz film dokumentalny Jens-Uwe Heinsa i Holgera Schulza (Bawarska Telewizja; Bayerischer Rundfunk; program z dnia 18 czerwca 2013 r.) wywołały w Stanach Zjednoczonych i Europie Zachodniej powszechne oburzenie i protesty wobec rządu Egiptu. Jednak tematem tabu pozostaje fakt, że liczba ptaków schwytych w UE

jest o wiele wyższa niż liczba ptaków zabijanych w Egipcie (ryc. 2).

Dane z krajowych zespołów BirdLife wskazują na jeszcze większą liczbę ofiar, niż podano w tabeli 1 (np. w przypadku Grecji – ponad milion ptaków rocznie). Szczególnie skandaliczne jest używanie przez dzisiejszych „myśliwych” nowoczesnego sprzętu audio do zwabiania ptaków, z wykorzystaniem ich głosów nagranych

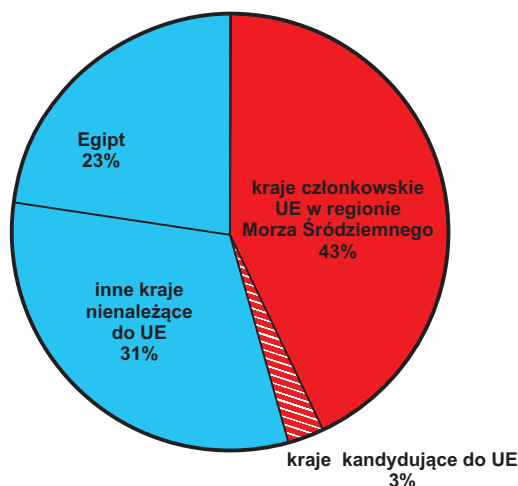
wcześniej przez ornitologów w celach ułatwienia identyfikacji ptaków śpiewających w terenie. Corocznie w okresie od 2008 do 2012 myśliwi w Północnym Synaju używali odtwarzaczy MP3 i sieci do schwytania 3 300 000 „pospolitych” (obecnie już nie tak pospolitych) przepiórek i 500 000 innych ptaków podczas ich jesiennych przelotów (Eason i in. 2016). Brochet i inni (2016) szacują, że w rozbiciu na poszczególne gatunki co roku zabija się lub odławia w regionie Morza Śródziemnego ponad 1 000 000 drożdów śpiewaków, kapturek, wróbla i zięb. Ofiarą myśliwych padają w znacznej liczbie nawet kuliki, podgorzałki i góropatwy skalne. Ponieważ skuteczność metod łowieckich nieustannie wzrasta, polowania na ptaki i odłowy stały się istotną przyczyną spadku liczebności populacji wielu gatunków ptaków.

Oburzenie opinii publicznej

Coraz więcej obywateli UE i reszty świata nie akceptuje już faktu, że niewiele lub nic się nie robi, by zmienić obecną sytuację. Ta zmiana opinii publicznej była wyraźnie widoczna we wzroście kampanii uświadamiających podczas Światowych Dni Ptaków Wędrownych (World Migratory Bird Days): około 10 maja 2016 roku ponad 300 wystąpień w 85 krajach poświęcono sprawie nielegalnego polowania na ptaki (co oznacza 50% więcej wydarzeń i 20% więcej zaangażowanych krajów niż w roku poprzednim). Mimo że nielegalne polowania na ptaki są tylko jedną z przyczyn spadku populacji, to w przypadku wielu gatunków tej gromady kręgowców mogą one obecnie stanowić jedną z najpoważniejszych. Aktywiści organizacji ochroniarskich dokładają wszelkich starań, by zmniejszyć skalę szkód, relacje z podróży i wypraw ornitologów zawierają coraz więcej informacji na temat zauważonej presji myśliwskiej, w trakcie międzynarodowych konferencji chwali się postępy i ogłasza się nowe plany działań (ostatnio przez Afro-euroazjatycką Grupę Roboczą Lądowych Ptaków Wędrownych (African Eurasian Migratory Landbirds Working Group) w Abidżanie w dniach 25–27 listopada 2015 r.)

Argumenty zwodzące

Ja również o wiele za długo ignorowałem polowania na ptaki jako przyczynę spadku liczebności ich populacji. Skłaniałem się ku innym argumentom (utrata siedlisk, stosowanie mieszanin herbicydowo-pestycydowych, zmiany jakości siedlisk i inne „wymyślone” problemy). Chociaż kwestie zdrowotne są palącym problemem, to przysłaniają je interesy ekonomiczne, tak więc ważne decyzje są ciągle odkładane na później. Ostatnio, na przykład, szeroko dyskutowany jest potencjalny rakotwórczy wpływ na ludzi herbicydu glifosatu, pro-

Ryc. 2. Liczba ptaków nielegalnie zabitych lub schwytanych w państwach członkowskich UE oraz w innych częściach Morza Śródziemnego. Egipt jest bardzo często wymieniany jako jeden z krajów o najwyższym wskaźniku nielegalnie zabijanych ptaków. W większości przypadków przemilcza się jednak to, że kraj wiodący pod względem nielegalnie zabijanych ptaków należy do UE i liczba nielegalnie uśmiercanych ptaków w państwach członkowskich UE jest prawie dwa razy wyższa niż całkowita liczba ptaków zabijanych w Egipcie (szczegóły: Brochet i in. 2016)

Fig. 2. Number of birds illegally killed or taken in the member states of the EU and in other parts of the Mediterranean. Egypt is very often accused of one of the highest rates of individuals illegally killed. That the leading country in terms of illegally killed birds belongs to the EU, and that the total of illegally killed birds in the member states of the EU is nearly twice as high as the Egyptian total is mostly suppressed (details Brochet et al. 2016)

Ryc. 3. Szczygieł *Carduelis carduelis* schwytyany w sieć na Cyprze (fot. Komitet Przeciwko Rzezi Ptaków – CABS)

*Fig. 3. European Goldfinch *Carduelis carduelis* caught in a net on Cyprus (photo by Committee Against Bird Slaughter – CABS)*

dukowanego przez firmę Monsanto; nie mówi się przy tym, że glifosat w połączeniu z innymi toksynami środowiskowymi, stosowanymi w rolnictwie w bardzo dużych ilościach, może być odpowiedzialny za zniszczenie podstaw piramidy pokarmowej, czyli glifosat może być jedną z głównych przyczyn spadku różnorodności biologicznej.

Nie może być dłużej akceptowane odwołanie zdecydowanych działań przeciwko masowej nielegalnej eksterminacji ptaków w obliczu innych nieprzyjemnych problemów społeczno-politycznych (patrz wywiad w czasopiśmie ornitologicznym „Der Falke” 2016, 63: 30–31) lub jednostronne ograniczanie krytyki tylko do krajów spoza Unii Europejskiej (Egipt, Libia, Syria). W krajach nienależących do UE kłusownictwo jest częściowo spowodowane ubóstwem (patrz np. Duffy i in. 2015). W krajach Unii Europejskiej natomiast ubóstwo praw-

dopodobnie nie jest jednak przyczyną nielegalnego polowania na ptaki, chociaż istotnym czynnikiem mogą być nierówności społeczne (np. bezrobocie) i wraz z postępem technologicznym być współodpowiedzialne za wzrost prześladowań ptaków. Granice między hobby, rozrywką, „instynktem łowieckim” oraz dodatkowym zarobkiem czy lukratywnym dochodem mogą się zacierać (Bhattacharya 2016), ale rzeczywiste trudności ekonomiczne jako motywacja do polowań na ptaki z pewnością nie mają większego znaczenia w Europie.

Bez wymówek

Nie należy poważnie traktować usprawiedliwień, że najpierw musimy uzyskać dokładniejszą wiedzę na temat wpływu polowań na ekologię populacji, gdyż nakład czasu i koszt zebrania stosownych danych jest nierealny. Niestety zbyt niewiele jest naukowców zajmujących się badaniami zagadnień społeczno-politycznych. Jest to wprawdzie bardzo irytujące, jednak z drugiej strony zrozumiałe, w sytuacji gdy niewiele lub niczego się nie robi w społeczeństwie i polityce, mimo przekonujących, precyzyjnych dowodów. Przykładem takiej bezczynności politycznej są wiosenne polowania na turkawki i przepiórki na Malcie. Choć liczebność europejskiej populacji turkawki drastycznie maleje (wg danych z 2012 r. pozostało zaledwie 21% populacji oszacowanej w 1980 r.), od 2010 r. na Malcie w ramach „wiosennej rekreacji” można zastrzelić czy odłowić do 11 000 turkawek i 5000 przepiórek! Na oba wspomniane gatunki oraz na kolejnych 39 gatunków ptaków w trakcie ich jesiennych wędrówek można tu polować bez ograniczeń.

Szacuje się, że na samej Malcie co roku zabija się od 108 000 do 264 000 turkawek oraz od 8000 do 11 000 przepiórek. Porównanie tych wielkości z ogólną populacją lęgową wszystkich krajów UE nie ma sensu, gdyż rzeczywisty obszar pochodzenia ptaków migrujących przez Maltę jest znacznie mniejszy. Mimo że ustawodawstwo UE nie przewiduje warunków dopuszczających uzyskanie zezwoleń, które

umożliwiłyby wiosenne polowania (Caruana-Galizia, Fenech 2016), w referendum na Malcie 11 kwietnia 2015 roku 50,44% głosujących (spośród 330 000 głosujących, w tym 10 000 licencjonowanych myśliwych) opowiedziało się za utrzymaniem wiosennego polowania. Dalszych przykładów dostarczają praktyki nielegalnego zabijania ptaków szponiastych w Europie Środkowej i Zachodniej (np. Bijlsma i in. 2002–2015, NABU, Natur in Nordrhein-Westfalen 1, 2016).

Nieproporcjonalne działania

Niedopuszczalne jest, że w obecnych czasach tak wiele ptaków nielegalnie się uśmierca w sytuacji, gdy istnieje wiele innych politycznych i społeczno-ekonomicznych (tj. nakierowanych na zysk) przyczyn spadku populacji ptaków. Ironią jest także, że Niemcy dążą do ochrony 98% siedlisk ważnych dla migrujących ptaków, ale jednocześnie wysiłki te są podważane, gdyż niespełna 13% z tych migrujących gatunków ptaków jest skutecznie chronionych w obrębie ich całorocznych obszarów występowania (Runge i in. 2015). Nie wystarczy chronić obszary różnorodności biologicznej w Niemczech w ramach krajowej strategii na rzecz różnorodności biologicznej i wspierać ochronę gatunków ptaków o krajowym znaczeniu w ramach federalnego programu różnorodności biologicznej, gdy jednocześnie Komisja UE w Brukseli, którą coraz częściej postrzega się jako bezradną i pozbawioną cech przywódczych, nie może podjąć skutecznych działań, by położyć kres masowemu i nielegalnemu zabijaniu migrujących ptaków w granicach Unii Europejskiej.

Anachronizmem jest, że w Niemczech wymaga się specjalnej zgody na zebranie i przechowywanie piór utraconych przez pierzące się ptaki (§ 7, art. 2, paragraf 1c niemieckiej Ustawy o ochronie przyrody, § 5, art. 2, załącznik 3 niemieckiej Ustawy o ochronie gatunków – obie odnoszące się do Dyrektywy ptasiej 2009/147/WE Unii Europejskiej), podczas gdy nie robi się nic, co mogłoby zmusić Komisję Europejską do

Ryc. 4. Muchotówka białoszyja *Ficedula albicollis* złapaną na gałązce posmarowanej specjalnym lepem na Cyprze (fot. Komitet Przeciwko Rzezi Ptaków – CABS)
*Fig. 4. Collared Flycatcher *Ficedula albicollis* caught on a lime-twig on Cyprus (photo by Committee Aga inst Bird Slaughter – CABS)*

ostatecznego wdrożenia w krajach śródziemnomorskich UE paragrafu 11 Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE wydanej przez Parlament Europejski i Radę Europy w dniu 30 listopada 2009 roku, dotyczącego ochrony dzikich gatunków ptaków. Podobne rozbieżności, choć mniej rażące, można wskazać w przypadku innych krajów europejskich, w tym również Szwajcarii. Jednym z najbardziej groteskowych przykładów jest fakt, że mimo „kochającej ptaki” natury Brytyjczyków, tylko w jednej brytyjskiej bazie wojskowej na Cyprze jesienią w latach 2014 i 2015 zabito odpowiednio 900 000 i 800 000 ptaków. Oznacza to nieznaczną poprawę w porównaniu do lat poprzednich.

Poza Unią Europejską

Niedopuszczalna ponadto jest masowa rzeź ptaków poza regionem śródziemnomorskim, przeciw której należałoby podjąć skuteczne działania, np. corocznie traci życie co najmniej

1000 bocianów białych w oczyszczalni ścieków w Sharm El Sheikh (Schulz 1988, Schimkat 2011), w czasie kłusowniczych połowów w sieci rybackie zabijanych jest setki tysięcy ptaków morskich (nie tylko na wybrzeżu Mauretanii, ale także w wodach Unii Europejskiej; Krumenacker 2014) czy masowe chwywanie w pułapki w Chinach trznadli złotawych *Emberiza aureola*, co doprowadziło w latach 1980–2013 do spadku populacji o 84–95% tego jednego z najbardziej rozpowszechnionych, pospolitych i najliczniejszych gatunków Północnej Afryki (Kamp i in. 2015). W takich przypadkach my Europejczycy powinniśmy interweniować (patrz np. Projekt Heim 2016). W jaki jednak sposób takie interwencje mogą być etycznie uzasadnione, skoro w UE zabija się nielegalnie ponad 10 milionów ptaków rocznie – nie z powodu trudności ekonomicznych, ale głównie rozrywki lub lukratywnego zysku?

Nie przeczę, że podjęto już wiele działań przeciwko nielegalnym polowaniom na ptaki. Partnerzy krajowi BirdLife International dokładają wszelkich starań, by wyeliminować nielegalne polowania. Przez ostatnie 40 lat (!) Działacze Komitetu Przeciwko Rzezi Ptaków (Committee Against Bird Slaughter – CABS i NABU (Naturschutzbund Deutschland; Nature and Biodiversity Conservation Union) – Niemieckiego Związku na rzecz Ochrony Przyrody i Bio-różnorodności – wspierają te wysiłki, wraz z pomocą finansową BirdLife International. Fundacja EuroNatur od 10 lat aktywnie angażuje się w ochronę ważnych terenów podmokłych na wschodnim wybrzeżu Morza Adriatyckiego (Schwaderer 2016). Czasopisma naukowe i popularnonaukowe coraz częściej donoszą o nielegalnych polowaniach na ptaki; choć raporty te są często jednostronne.

Odpowiedzialność nauki

Na 86. konferencji niemieckich ministrów środowiska, która odbyła się w dniu 17 czerwca 2016 roku, podjęto decyzję o zintensyfikowaniu wysiłków rządu federalnego Niemiec i władz lokalnych na rzecz walki z nielegalnym polowa-

niem na ptaki i ich handlem, co jest dobrą wiadomością. Niemniej jednak obecny rozmiar polowań na ptaki wyraźnie pokazuje, że pomimo ogromnych wysiłków są one niewystarczające. Oprócz powyższego przykładu, temat nielegalnych polowań na ptaki nie pojawił się ani razu w głównym nurcie polityki mimo kilku podjętych prób. Winę za to niepowodzenie częściowo ponosi nauka, która zbyt długo trzymała się z dala od tego tematu – nie licząc kilku wyjątków. Naukowcy powinni nie tylko skupiać się na tworzeniu i publikowaniu atlasów lęgowych czy szacowaniu liczebności populacji, lecz również powinni bardziej niż dotąd aktywnie angażować się w badanie przyczyn utraty różnorodności biologicznej, wypracowaniu konkretnych środków naprawczych i przedstawianiu rozwiązań tych problemów rządowi i decydom politycznym. Dopóki nauka podąża za oportunistycznymi trendami i kieruje swoje odkrycia tylko do kilku wybranych adresatów, wszystkie skargi i narzekania na utratę różnorodności biologicznej nie mają sensu, a nawet mogą być postrzegane jako czysta hipokryzja.

Zwykle tolerowanie tak poważnego naruszenia Dyrektywy Ptasiej Unii Europejskiej lub wybiórcze egzekwowanie prawa tylko w doraźnych sytuacjach służące konkretnym lobby i interesom grup jest jedną z największych słabości UE. Wiosną tego roku, w innym kontekście, dużo mówiono o kryzysie solidarności. Niestety nie było też solidarności w sprawie nielegalnego polowania na ptaki. Nie może być tak dalej, że w Europie Północnej i Środkowej znaczące środki finansowe i personalne (w dużej mierze oparte o wolontariat) inwestuje się w ochronę przyrody, a następnie są one nielegalnie niweczone w regionie śródziemnomorskim UE. Ponadto nieuczciwe jest ustalanie ciągle nowych celów w zakresie różnorodności biologicznej, przy jednoczesnej niechęci do rozwiązywania podstawowych przyczyn utraty różnorodności biologicznej, które są dobrze znane i zrozumiałe. Nielegalne polowanie na ptaki to również kwestia równości wobec prawa, do której należy się tu odwołać, szczególnie w sytuacji, gdy strona, która negatywnie wpływa na środowisko tracąc

dużą część różnorodności biologicznej w granicach swojego kraju, nadal wpląca duże kwoty na rzecz krajów, które przez przyjmowanie nielegalnych myśliwych przyczyniają się do utraty różnorodności biologicznej. Źle pojmowany szacunek wobec krajów, które muszą radzić sobie z problemami gospodarczymi, nie powinien stać się powodem, dla którego kraje wspierające i płacące duże sumy solidarnościowe tracą znaczną część swojego naturalnego dziedzictwa.

Konkluzja

Ratyfikowane konwencje muszą zostać wdrożone, a jeśli nie zostały wystarczająco jasno sformułowane do osiągnięcia określonego celu, to powinny zostać zmienione. Same protokoły porozumienia są bezużyteczne, a skoro pisma przypominające stronom o ich zobowiązaniach nie przynoszą rezultatów, należy podjąć bardziej drastyczne kroki. Naukowcy muszą

zrozumieć, że oprócz obowiązku wsparcia krajowych partnerów BirdLife w obiektywnej ocenie i edukacji, potrzebna jest także analiza psychologiczna, dogłębna znajomość delikatnych kwestii regionalnych oraz przekonujące wyjaśnienia, dlaczego kontynuowanie tradycji masowego odłowu i zabijania ptaków w krajach śródziemnomorskich jest nieakceptowalne dla wielu obywateli w Europie i na całym świecie (zob. Verissimo, Campbell 2015). Powinniśmy najpierw mieć na uwadze nasz własny interes, dlatego my, naukowcy, powinniśmy w końcu wziąć na siebie odpowiedzialność, aby doprowadzić do drastycznego ograniczenia nielegalnego polowania w Europie, szczególnie w południowo-zachodniej Francji i krajach UE regionu Morza Śródziemnego.

Oryginalny artykuł w języku niemieckim: GNOR Info 123, 2016, przetłumaczony w wersji angielskiej przez Gabriela Hartmanna

Ryc. 5. Turkawka *Streptopelia turtur* należy obecnie do najbardziej zagrożonych gatunków, ale mimo to wciąż duża liczba tych ptaków pada ofiarą polowań w regionie Morza Śródziemnego (fot. Mathias Schäf)

*Fig. 5. The European Turtle Dove *Streptopelia turtur* belongs to the currently most threatened species, but is nevertheless still hunted in the Mediterranean in large numbers (photo by Mathias Schäf)*

PIŚMIENICTWO

- Bhattacharya S. 2016. Slaughter of the songbirds. *Nature* 529: 452–455.
- Bijlsma R.G. i in. 2002–2016. Vervolging van roofvogels in Nederland in 2001–2015. De Takkeling 10(1)–24(1) (collected papers of yearly reports).
- Brochet A.-L. i in. 2016. Preliminary assessment of the scope and scale of illegal killing and taking of birds in the Mediterranean. *Bird Conservation International* 26: 1–28.
- Caruana-Galizia P., Fenech N. 2016. The importance of spring hunting in Malta on European Turtle-Dove *Streptopelia turtur* and Common Quail *Coturnix coturnix* populations. *Bird Conservation International* 26: 29–38.
- Dufffy R., St John F.A.V., Büscher B., Brockington D. 2015. Toward a new understanding of the links between poverty and illegal wildlife hunting. *Conservation Biology* 30: 14–22.
- Eason P., Rabia B., Attum O. 2016. Hunting of migratory birds in North Sinai, Egypt. *Bird Conservation International* 26: 39–51.
- Franzen J., Guttenfelder D. 2013. Last Song. Across the Mediterranean millions of birds are killed for food, profit, and cruel amusement. *National Geographic* 224 (1): 60–89.
- Heim W. 2016. Die Weidenammer verschwindet – welche Gefahren drohen im Brutgebiet? *Vogelwarte* 54: 144–145.
- Kamp J., Oppel S., Ananin A.A., Durnev Y.A., Gashev S.N., Hölzel N., Mishchenko A.L., Pessa J., Smirenski S.M., Strelnikov E.G., Timonen S., Wolanska K., Chan S. 2015. Global population collapse in a superabundant migratory bird and illegal trapping in China. *Conservation Biology* 29: 1684–1694.
- Krumenacker T. 2014. Spurensuche vor Mauretania: Fang von Basstölpeln durch Fischtrawler? *Falke* 41: 46–49.
- Runge C.A., Watson J.E.M., Butchart S.H.M., Hanson J.O., Possingham H.P., Fuller R.A. 2015. Protected areas and global conservation of migratory birds. *Science* 350 (6265): 1255–1258.
- Schimkat J. 2011. Immer noch: Massensterben von Weißstörchen *Ciconia ciconia* bei Sharm El Sheikh (Sinai, Ägypten). *Actitis* 46: 11–22.
- Schulz H. 1988. Weißstorchzug – Ökologie, Gefährdung und Schutz des Weißstorchs in Afrika und Nahost. Weikersheim.
- Schwaderer G. 2016. Tatort Adria, Vogelmord auf dem Balkan. *Nationalpark* 2: 12–17.
- Verissimo D., Campbell B. 2015. Understanding stakeholder conflict between conservation and hunting in Malta. *Biological Conservation* 191: 812–818.

Urs N. GLUTZ VON BLOTZHEIM jest znanym ornitologiem o światowej sławie. Był profesorem na Uniwersytecie w Bernie i otrzymał tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu we Fryburgu. Był redaktorem naczelnym i głównym autorem monumentalnego dzieła *Handbuch der Vögel Mitteleuropas*. Jest honorowym członkiem wielu towarzystw, m.in. Deutsche Ornithologen-Gesellschaft (Niemieckie Towarzystwo Ornitologiczne), British Ornithologists' Union (Brytyjska Unia Ornitologiczna) i American Ornithologists' Union (Amerykańska Unia Ornitologiczna). Zdjęcie zostało zrobione przez Petera Hauffa w maju 2014 roku w Oostvaardersplassen, jednym z najbardziej znanych rezerwatów przyrody w Holandii.